Į LAISVĘ

Nr. 36 — Kaina 20 kap.

LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS

1941. VIII. 4 — Pirmadienis

Anglų ir Sovietų žygiai Irane

Londonas ir Maskva įteikė notas, reikalaujančias išsiųsti visus vokiečius

TEHERANAS. E. Vietinis britų pasiuntinys perdavė Irano užsienių reikalų ministerijai notą, kurioje britų vyriausybė, nurodydama į tariamą didelį vokiečių skaičiaus buvimą Irane, reikalauja visus vokiečius iš Irano ištremti. Šį savo reikalavimą anglai notoje pagrindžia tuo, kad tariamas šitų vokiečių buvimas Irane gresia britų naftos interesams. Irane agentūra Pars ryšium su tuo praneša, kad tie šaltiniai, kurie skleidžia tokios rūšies gandus, nepažįsta Irano padėties ir šios šalies organizacijos. Pageidaujama, kad prieš išplatindami tokias žinias, jie pamėgintų pareikalauti būtinų žinių, kurios leistų į faktus taip žiūrėti, kaip iš tikrųjų yra. Irano vyriausybė kreipia ypatingą dėmesį į tvarkos ir rimties išlaikymą šalyje ir išsaugojimą ko griežčiausio neutralumo. Jai yra žinoma veikla ir gyvenimas visų užsieniečių, ir niekas negali peržengti ribos. Ta proga galima patarti netikėti jokiems gandams, kurie neturi jokio pagrindo ir kurie labai perdeda šių užsieniečių skaičių.

ANKARA. E. Iš Kabulo pranešama, kad britų vyriausybės vardu jos pasiuntiniai Irane ir Afganistane padarė demaršus dėl tariamo buvimo daugelio vokiečių specialistų, kurie „sudaro grėsmę Indijai". Afganistano vyriausybė tą demaršą atmetė ir konstatavo, kad Afganistane yra tik keli vokiečiai. Be to, ji pareiškė savo tvirtą nusistatymą būti neutralia ir pabrėžė, kad ji neleis savo krašte reikštis bet kokiam svetimos valstybės politiniam aktyvumui.

TEHERANAS. E. Iš patikimų šaltinių pranešama, kad sovietų pasiuntinys Teherane padarė demaršą Irano užsienių reikalų ministeriui dėl tariamo didelio skaičiaus vokiečių buvimo Irane, prisidėdamas prie britų vyriausybės reikalavimo tuos vokiečius iš Irano išsiųsti.

* * *

ISTANBULAS. E. Ryšium su anglų ir sovietų žygiais Irane ir Afganistane, laikraštis „Taaviri Afkiar" rašo, kad abu tie kraštai tikrai nieko bendro neturi su karu. Irano valdovas vedąs korektišką užsienių politiką, ir esą neįsivaizduojama, kad jis galėtų pritarti kieno nors žygiams, galintiems sukelti nerimo kaimyniniuose kraštuose. Afganistanas dar mažiau kaip Iranas domisis šiandien kariaujančių kraštų klausimais. Afganistanas, kuris Turkijos nepriklausomybės karo metu savo laikysena užkariavo visų turkų širdis, taip kaip ir Iranas, nė kiek nenukrypstąs nuo savo neutralumo politikos. Istanbule išeinąs laikraštis „Son Telegraph" rašo: „Irano vyriausybė gali pati geriausiai žinoti, ar Irane esantieji vokiečiai sudaro kokį nors pavojų. Jei taip būtų, tai Irano vyriausybė neišduotų tiems „pavojingiems vokiečiams" nė vizų, reikalingų įvažiuoti į Iraną".

BEKANNTMACHUNG

Den deutschen Militaerbehoerden sind sofort anzumelden: alle Druckereien und Druckereieinrichtungen, alle Brieftauben und Brieftaubenschlaege. Unterlassung der Anmeldung wird nach Kriegsrecht bestraft.

Der Befehlshaber

SKELBIMAS

Vokiečių karo valdžios įstaigoms privaloma tuojau pranešti apie visas spaustuves ir spaustuvių įrengimus, apie turimus pašto karvelius ir karvelynus.

Nepranešusieji bus baudžiami pagal karo įstatus.

Der Befehlshaber

Anglai mėgino bombarduoti Berlyną

Padaryta žalos tik civiliams gyventojams

BERLYNAS. VIII. 3. ELTA. Naktį į rugpiūčio 3 dieną britų kovos lėktuvai buvo įskridę į vakarų ir šiaurės Vokietiją. Tai buvo siekiąs nerimą sukelti puolimas, nepadaręs jokių nuostolių kariniams taikiniams. Paskiri lėktuvai buvo pasiekę Berlyną. Beveik išimtinai Berlyno apylinkėse jie numetė tam tikrą skaičių bombų į gyvenamuosius kvartalus, tarp kitko, ir į privačius priemiesčių ūkius. Civilinių gyventojų tarpe yra keli sužeisti ir užmušti. Ligi šiol gautomis žiniomis, buvo numušti trys britų lėktuvai, kurių vienas Berlyno apylinkėse.

BERLYNAS. VIII. 3. ELTA. Ryšium su rugpiūčio 3 dienos vyriausiosios kariuomenės vadovybės komunikatu, iš kompetentingų karinių sluoksnių DNB, tarp kitko, patyrė, kad karinės britų oro pajėgos savo siekiančius sukelti nerimą puolimus, nukreiptus į vokiečių miestus, vėl išplečia iki Reicho sostinės. Praėjusią naktį britų lėktuvams puolant Berlyną ir Potsdamą, vėl nepadaryta jokių nuostolių nei kariniams įrengimams nei apskritai karo ūkiui, o civilinių gyventojų tarpe padaryta įvairių nuostolių. Be kitko, apgadinti vertingi kultūriniu ažvilgiu pastatai Potsdame, kurie yra dideliame parke, toli nuo kokių nors karinių taikinių. Tas faktas rodo, kad britai, kaip ir anksčiau, pasilieka ištikimi savo kovos įpročiams, nesiskaitantiems su jokia teise.

BERLYNAS. VIII. 3. ELTA. Naktį į rugpiūčio 3 dieną, kaip pranešama DNB agentūrai, vokiečių naktiniai naikintuvai žaibo greičiu puolė, daug kartų privertė kautis ir sunaikino į Vokietijos teritoriją įskridusius britų kovos lėktuvus. Viena vokiečių naktinių naikintuvų eskadrilė prieš pat vidurnaktį sėkmingai atmušė puolusius britų lėktuvus prie Olandijos pajūrio. Kai tik britų lėktuvai, pasislėpę už tamsių debesų, pasirodė prie Olandijos pajūrio, tučtuojau juos apsupo vokiečių Messerschmitto tipo lėktuvai, perkirsdami tą britų oro pajėgų junginį ir smarkiais puolimais jį išsklaidydami. Vienas Vickers - Wellingtono tipo lėktuvas degdamas nukrito į jūrą. Maždaug po valandos kita vokiečių naktinių naikintuvų eskadrilė pagavo vieną britų kovos lėktuvą, kuris skrido atgal nuo Reicho sostinės, bebėgdamas nuo stiprios Berlyno zenitinės artilerijos ugnies. Vos tik susidūrus su vokiečių naikintuvais, tam keturių motorų britų lėktuvui tuoj buvo padaryta didelių nuostolių jo motore. Lėtai jis sukosi ore, kai jo įgula netaikydama išmetė bombų krovinį. Toliau tą britų lėktuvą apšaudant, buvo padegtas jo benzino bakas, ir tas lėktuvas, kaip fakelas, nukrito degdamas į vakarus nuo Berlyno. Rytą vokiečių naktiniai naikintuvai, kurie vijosi atsitraukiančius britų lėktuvus, užpuolė dar trečią priešo kovos lėktuvą, jam dar nepasiekus Lamanšo pakraščio. Paleidus į jį nedaugelį šūvių, buvo numuštas ir šis Vickers - Wellingtono tipo britų lėktuvas, kuris, visą motorų jėgą paleidęs, bandė paspruk̇ti nuo vokiečių naktinių naikintuvų. Ant uoloto pajūrio kranto rastos dar smilkstančios to britų lėktuvo dalys ir apdegę jo įgulos narių lavonai.

CAMPBELLIS PAVADUOS HALIFAXĄ

STOCKHOLMAS. E. Reuteris praneša iš New Yorko, kad į New Yorką „Clipperio" lėktuvu šeštadienį atskrido sir Ronald Campbellis, kuris perims Didžiosios Britanijos pasiuntinio pareigas Jungtinėse Valstybėse. Spaudos atstovams Campbellis pareiškė, kad greitu laiku išvyks praleisti savo atostogų į Didžiąją Britaniją britų pasiuntinys Vašingtone Halifaxas.

STOCKHOLMAS. VIII. 4. ELTA. Reuterio žiniomis, Roosevelto atstovas Harry Hopkinsas sekmadienį vakare iš Maskvos atvyko į Londoną.

Po šešių žygio savaičių

Karas Rytuose jau peržengė savo kulminacinį punktą. Dabar artinasi į galutinę pergalę

BERLYNAS. VIII-3. ELTA. Sekmadieninėje Berlyno spaudoje rašoma apie karinę padėtį Rytuose, pasibaigus šeštajai žygio savaitei, kurios svarbiausieji įvykiai yra tie, kad į rytus nuo Smolensko ir prie Peipuso ežero pasibaigė, o

į pietus nuo Kijevo išsiplečia naikinamasis mūšis.

Laikraštyje „Berliner Boersenzeitung" rašoma, kad po šešių Rytų žygio savaičių bendra padėtis fronte pasižymi tuo, kad visur 2.500 kilometrų ilgio fronte sovietų kariuomenės daliniai yra priversti kovoti su naikinančiais vokiečių divizijų ir sąjungininkų kariuomenės dalinių smūgiais. Karo veiksmai Rytuose, pabrėžiama laikraštyje,

jau peržengė strateginiu atžvilgiu savo kulminacinį punktą, ir tuo būdu besiartinančią vokiečių galutinę pergalę jau galima esą vertinti kaip nepakeičiamą faktą.

Laikraštyje „Deutsche Allgemeine Zeitung" iškeliama beviltiška tų sovietų divizijų padėtis, kurios, nežiūrint visų jų išsivadavimo mėginimų, vis labiau yra apsupamos ir smarkiau spaudžiamos. Paliesdamas britų propagandinę ofenzyvą sovietų naudai, laikraštis primena anglų mėginimą Rytuose vykstančioms kovoms melagingai priskirti pozicijų karo pobūdį. Po paskutinę Rytų žygio savaitę įvykusių karo veiksmų, nurodoma toliau laikraštyje, anglams tuoj paaiškės, „kad Vokietija ir jos sąjungininkai turi pakankamai jėgų ir milžiniškose sovietų erdvėse pasiekti tikram ir aiškiam lemiamam laimėjimui".

Laikraštis „Berliner Lokalanzeiger" rašo, kad svarbiausias vokiečių ginkluotųjų pajėgų tikslas, kaip ir anksčiau, yra sovietų karinių pajėgų sunaikinimas. Kaip labai vokiečių ginkluotosios pajėgos savo naikinančia galia sukrėtė Maskvos nervus, galima, pasak laikraščio, be kitko, spręsti iš Maskvos telegramų agentūros atsišaukimo, kuriame

sovietų kariuomenės daliniai raginami „nenusigąsti priešo mechaniškų ginklų".

„Voelkischer Beobachter" rašo: „Šiandien mes turime būti dėkingi Fiureriui už tai, kad jis laiku priešą puolė. Dabar, po šešių karo savaičių, mes visai gerai žinome, kas mums grėsė. Juk kaip karas būtų išsiplėtęs, jei mes būtumėm leidę bolševikams patiems nustatyti puolimo terminą?!" Tie karai, kurie ligšiol vyko Europoje, pasak laikraščio, turėjo tikslą atskirų tautų arba valstybių galybę padidinti arba sumažinti. Tačiau niekados Vakarų likimas nebuvo pastatytas ant kortos. Šį kartą Vokietijai vadovaujant,

kova vyksta dėl Europos likimo.

Tuo metu, kai dvasioje nusilpusi ir nusigyvenusi demokratija rezignavo dėl savo neišvengiamo likimo, numatydama jau savo žlugimą, ir buvo pasiruošusi kapituliuoti prieš bolševizmą, tuo metu, baigia „Voelkischer Beobachter", mes stojame prieš tą baisenybę įsitikinę savo pajėgumu naujai epochai sukurti.

Fiurerio sveikinimo telegrama Mussoliniui

BERLYNAS. E. Fiureris Dučės gimimo sukaktuvių proga nusiuntė jam tokią telegramą: „Ištikimu draugiškumu siunčiu Jums, Duče, Jūsų gimimo dienos proga, savo ir vokiečių tautos nuoširdžiausius linkėjimus, širdingiausiai reiškiamus Jūsų asmeninei gerovei ir ateičiai italų tautos, kuri Jums vadovaujant glaudžioje ginklo draugystėje su vokiečių tauta kovoja už naują Europą ir drauge žengia į bendrą laimėjimą".

Duče į tai atsakė tokia padėkos telegrama: „Prašau Jus, Fiureri, priimti mano nuoširdžiausią padėką už telegramą, kurią atsiuntėte mano gimimo dienos proga. Bet už vis labiau dėkoju Jums už tuos žodžius, kuriuos skyrėte italų tautai, kuri yra pasiryžusi greta Jūsų žygiuoti į bendrą laimėjimą".

Hopkinsas išvyko iš Maskvos

STOCKHOLMAS. E. Reuteris praneša, kad šeštadienį iš Maskvos išvyko asmeninis Roosevelto įgaliotinis Harry Hopkinsas. Be sovietų užsienių reikalų komisariato ir raudonosios armijos atstovų, Hopkinsą išlydėjo Jungtinių Valstybių pasiuntinys Steinhardas, Anglijos pasiuntinys Crippsas ir Maskvoje esantieji britų karinės misijos nariai. Kartu su Harry Hopkinsu išvyko ir Jungtinių Valstybių brigados generolas Mac Karney.

Bolševikų karinis pajėgumas yra visai žlugęs

Pareiškė į nelaisvę paimtas sovietų generolas

BERLYNAS. E. Vokiečių kariuomenė Rytų fronte paėmė į nelaisvę vienos bolševikų armijos korpo vadą. Sovietų generolas patvirtino, kad bolševikai pastarosiomis dienomis turėjo nepaprastai sunkius žmonių ir medžiagų nuostolius. Bolševikų pulkai šiuo metu susideda daugiausia iš 250 — 300 vyrų. Daugelis korpų nebeturi šarvuočių. Yra sovietų korpų, kuriuos sudaro tiktai viena divizija. Kelios bolševikų armijos po nepaprastai kruvinų pastarųjų dienų nuostolių teturi po vieną arba po dvi divizijas. Maskvoje buvo mėginta divizijas papildyti naujais sustiprinimais. Bolševikų apginklavimas ir apranga buvo sunaikinta sandėliuose vokiečių oro pajėgų. Municijos ir benzino trūkumas yra katastrofiškas. Griežtomis priemonėmis buvo mėginta nors iš dalies šį trūkumą pašalinti, tačiau vokiečių oro pajėgos sunaikino svarbiausius tiekimo kelius ir sandėlius. Kariuomenės aprūpinimas maisto produktais esąs visiškai blogas. Transporto sunkumai blogėja vis daugiau ir daugiau. Taip pat papildymas žmonių yra visiškai nutrauktas. Apie taisyklingą papildymą, baigia generolas savo pareiškimą, nėra ko ir kalbėti, kadangi trūksta ne tiktai žmonių, bet taip pat uniformų, ginklų ir kitų karinių reikmenių. Bolševikų junginių karinis pajėgumas yra visiškai žlugęs.

„PRAVDA" JAU RAŠO APIE SUNKUMUS IR PADĖTIES RIMTUMĄ

HELSINKIS. E. Maskvos radijas cituoja „Pravdos" įžanginį straipsnį, kuriame pripažįstami „sunkumai ir dabartinės padėties rimtumas" ir ypač reikalaujama „sovietų geležinkelininkų didžiausių pastangų sovietų transporto reikalams palaikyti esamame lygyje". Reikia imtis visų priemonių, ragina laikraštis, kad karo medžiagos transportas būtų vykdomas nekliudomai ir kaip galima greičiau. Taip pat ir civiliniai gyventojai turį šioje srityje paremti geležinkelininkus, atsisakydami nuo nebūtino transporto priemonių panaudojimo. Vagonai turį būti kaip galima greičiau iškrauti ir paruošti naujam transportui. Ilgas vagonų išstovėjimas vienoje vietoje esąs nusikaltimas.

Vokiečių kariuomenė jau skina sau kelią į Maskvą

Didysis naikinamasis mūšis prie Smolensko artėja prie sėkmingo galo. Smarkiai sumuštas priešas pietuose

Vyriausioji Fiurerio būstinė. VIII-2. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

RYTŲ FRONTE

Ukrainoje greitieji vokiečių junginiai įsiskverbė giliai į atsitraukiančius priešo dalinius.

Srityje, esančioje už 250 kilometrų į pietus nuo Kijevo, vyksta toliau didžiulis naikinamasis mūšis.

Į rytus nuo Smolensko apsuptos sovietų divizijos buvo dar daugiau suspaustos. Naktį į rugpiūčio 2 d. kovos lėktuvai sėkmingai bombardavo tiekimo įmones ir karo įrengimus Maskvoje, o taip pat svarbius geležinkelio mazgus Volgos aukštupio srityje ir pietinėje Ukrainoje.

VAKARŲ FRONTE

Kovoje prieš Didžiąją Britaniją praėjusią naktį karinės vokiečių oro pajėgos prie Skotijos rytinio pakraščio nuskandino du 16.000 tonų talpos prekybos laivus, jų tarpe vieną tanklaivį. Be to, buvo apgadintas vienas krovinių laivas ir vienas sargybos laivas. Taip pat sėkmingai vokiečių oro pajėgos puolė uostų įrengimus Skotijos rytiniame pajūryje ir pietų vakarų Anglijoje. Vokiečių lėktuvai bombardavo ir vieną Anglijos aerodromą. Vokiečių lėktuvai, kurie turėjo dienos metu atlikti ginkluotus žvalgybos skraidymus, į rytus nuo Farerų salų smarkiai bombardavo kiek didesnį prekybos laivą ir numetė bombų į stovyklas prie Holy-Islando. Vokiečių sargybos laivas numušė vieną britų kovos lėktuvą.

Priešo lėktuvai nei dieną nei naktį nebuvo įskridę į Vokietijos teritoriją.

Vyriausioji Fiurerio būstinė. VIII-3. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

RYTŲ FRONTE

Sunaikinant priešo junginius į vakarus nuo Peipuso ežero, paimta į nelaisvę 10.000 sovietų karių.

Taip pat į vokiečių rankas pateko daug tankų, patrankų ir kitų karo reikmenų. Kitose Rytų fronto dalyse karo veiksmai vyksta sėkmingai. Praėjusią naktį stiprūs kovos lėktuvų junginiai sėkmingai bombardavo Maskvos karinius įrengimus.

VAKARŲ FRONTE

Kovoje prieš britų tiekimo laivininkystę karinės vokiečių oro pajėgos rugpiūčio 2 dieną ir praėjusią naktį veikė ypač sėkmingai. Vokiečių oro laivynas prie britų salų rytinio pakraščio iš smarkiai apsaugotos vilkstinės sunaikino šešis 40.000 tonų talpos prekybos laivus, jų tarpe du tanklaivius, ir labai apgadino vieną kiek didesnį krovinių laivą. Prie Farerų salų buvo padegtas vienas prekybos laivas. Praėjusią naktį vokiečių kovos lėktuvai sėkmingai puolė įvairius Anglijos aerodromus.

Prie Olandijos pakraščio du uostų sargybos laivai numušė po vieną britų kovos lėktuvą.

Praėjusią naktį britų kovos lėktuvai numetė nedidelį skaičių sprogstamųjų ir padegamųjų bombų keliose šiaurės vakarų ir šiaurės Vokietijos vietose. Silpnos britų pajėgos buvo prasiveržusios iki Berlyno. Smarkiai veikiant priešlėktuvinei apsaugai, tik paskiri lėktuvai galėjo pasiekti centrą. Civiliniams gyventojams padaryta šiek tiek nuostolių. Trys britų kovos lėktuvai buvo numušti.

*

Naktį į rugpiūčio 2 dieną vokiečių lėktuvai bombardavo britų laivyno bazę Aleksandriją.

— o —

BERLYNAS. E Ryšium su rugpiūčio 2 dienos vyriausios kariuomenės vadovybės pranešimu, iš karinių šaltinių DNB patyrė šių žinių:

Rugpiūčio 3 dieną pasibaigianti mūšių savaitė Rytuose teikia beveik tokį pat vaizdą, kaip ir prieš ją buvusi savaitė. Yra tik tas skirtumas, kad šią savaitę mūšio laukas dar daugiau išsiplėtė į rytus.

Pietiniame fronto ruože po smarkių kautynių į pietus nuo Kijevo šią savaitę vokiečių ir sąjungininkų kariuomenių daliniai pradėjo vytis bėgantį priešą.

Jau dvi savaites trukęs labai atkaklus mūšis prie Smolensko artėja prie savo sėkmingo galo.

Taip pat ir praėjusią savaitę sovietai bergždžiai mėgino išvaduoti jų apsuptas armijas. Gerokai buvo sunaikinti pastarosios savaitės būvyje sovietų junginiai, kurie buvo apsupti šiame didžiuliame naikinamajame mūšyje. Sovietų vadovybė nepaprastai atsidėjusi stengėsi sulaikyti vokiečių kariuomenės dalinių veržimąsi srityje, esančioje į vakarus nuo Maskvos.

Tos sovietų vadovybės pastangos privedė prie šio didžiulio naikinamojo mūšio. To mūšio rezultatas bus tas, kad artimiausioje ateityje vokiečių kariuomenės daliniai praskins sau kelią į Maskvą.

Šiauriniame fronto ruože buvo apsupti ir sunaikinti sovietų junginiai į vakarus nuo Peipuso ežero. Tų junginių likučiai pasitraukė į šiaurę, prie pajūrio. Petrapilio ruože taip pat ir praėjusią savaitę, nežiūrint atkakliausio sovietų gynimosi, karo veiksmai vyko toliau, kaip buvo numatyta. Ypač pažymėtinas energingas suomių puolimas į šiaurę ir į šiaurės rytus nuo Ladogos ežero. Tuo puolimu suomių karinės pajėgos pasistūmėjo toli į pietų rytus už senosios Suomijos Sovietų Sąjungos sienos.

Praėjusią savaitę karinės vokiečių oro pajėgos ir toliau sėkmingai tęsė savo naikinamąją kovą prieš sovietų aviaciją. Be to, vokiečių oro pajėgos rėmė sausumos kariuomenės veiksmus, suduodamos naikinančius smūgius sustiprintoms sovietų pozicijoms, kariuomenės voroms ir transporto reikalams naudojamiems keliams sovietų fronto ir užfrontės zonose. Tais savo smūgiais vokiečių karo aviacija padarė sovietams didelių nuostolių. Per tuos vokiečių lėktuvų puolimus žuvo daug sovietų karių ir sunaikinta didelis skaičius karo medžiagos.

Beveik kiekvieną naktį karinės vokiečių oro pajėgos puolė sovietų ginklavimosi ir susisiekimo centrą Maskvą.

Per tuos puolimus buvo padaryta nuostolių tiek karo ir susisiekimo įrengimams, tiek ir ginklavimosi bei tiekimo įmonėms. Šios dienos kariuomenės vadovybės komunikate praneštas Maskvos puolimas buvo jau dešimtasis. Taip pat vokiečių lėktuvai bombardavo ir kitus svarbius geležinkelių mazgus sovietų užfrontėje.

Priešo propaganda, ypač britų varoma, turi tikslą skleisti žinias, kad karas Rytuose pasidaręs pozicijų karu. Vokiečių vadovybė visiškai supranta šį aiškų britų norą, kad karas Rytuose užtruktų. Tačiau vokiečių vadovybė turi pakankamai jėgų ir priemonių lemiamajam karui Rytuose laimėti.

Šis lemiamas karas yra sąlyga galutiniam pačios Anglijos puolimui, tos Anglijos, kuri ramiai žiūri, kaip jos bolševikinis draugas lieja kraują, ir kuri nė manyti nemano suteikti Sovietų Rusijai kokios nors rimtos pagalbos.

Kodėl bombarduojama Maskva

Čia sukoncentruota daug sunkiosios ir lengvosios pramonės įmonių

BERLYNAS. E. Iš kompetentingų šaltinių pranešama, kad **vokiečių oro pajėgos pastarosiomis dienomis pakartotinai ir sėkmingai bombardavo svarbius susisiekimo ir ginklavimosi centrus aplink Maskvą ir pačioje Maskvoje.**

Buvo pultas, svarbiausia, Oriolo geležinkelio mazgas ir Maskvos šiauriniai priemiesčiai, be to, Maskvos dalis, esanti į rytus nuo Maskvos upės kilpos.

Oriolas yra geležinkelio linijų Maskva — Charkovas ir Brianskas —Jelecas sankryžoje. Oriolo puolimas yra tuo atžvilgiu svarbus, kad, paėmus geležinkelių mazgą Brianską, esantį apie 130 kilometrų į vakarus nuo Oriolo, dabar atimamas iš priešo ir kitas svarbus šiaurės pietų geležinkelio punktas, kuris turi gana didelės reikšmės kariuomenės transportui, o, svarbiausia, metalo tiekimui iš centrinės Rusijos pramonės srities.

Per puolimą Maskvos kvartalų, esančių į šiaurę nuo miesto vidurio ir į rytus nuo Maskvos upės kilpos, buvo paliesti du svarbūs Sovietų sostinės pramonės punktai. Tarp svarbių šiaurinės Maskvos įmonių, kurių tarpe vyrauja metalo ir lengvosios pramonės įmonės, esančios Dzeržinskio ir Kominterno rajone, pažymėtinos šios: kompresorių fabrikas „Borec", dvi mechaninės įmonės, automobilių fabrikas, metalo liejykla „Stankolit", dvi spalvotųjų metalų ir kietųjų lydinių gamyklos ir kt. Pažymėtinos taip pat Savelovo ir Rževo stotys, o ypač Leningrado ir Jaroslavlio stotys, į kurias ateina svarbių šiaurės vakarų ir vakarų geležinkelių linijos. Kvartalą, esantį į rytus nuo Maskvos upės kilpos, charakterizuoja dideli automobilių, metalurgijos ir chemijos fabrikai. Čia yra automobilių fabrikas „Stalin", kuris po tos pat rūšies fabriko Gorkio mieste yra savo didumu antras visoje Sovietų Sajungoje ir kuris gamina įvairiausius automobilių tipus (jame dirba 40.000 darbininkų), be to, mažesnis automobilių fabrikas „Kim", Kaganovičiaus buksvų fabrikas, kuris yra didžiausia Maskvos įmonė, elektros motorų fabrikas „Dinamo", eilė kitų elektros įmonių, įrankių fabrikas „Frezer", dideli naftos sandėliai, deguonies fabrikas ir didelės prekinės Kursko ir Gorkio geležinkelių stotys. Visos tos įmonės, kurios atstovauja Maskvos lengvąją ir sunkiąją pramonę, o, be to, specialiai ir ginklavimosi pramonę, karo atveju pervedamos didele dalimi į karinės medžiagos gaminimą. Taigi per tų kvartalų puolimą buvo vėl suduotas smarkus smūgis Sovietų Sąjungos karo pramonei.

BERLYNAS. E. DNB patyrė, kad naktį į rugpiūčio 2 dieną vokiečių kovos lėktuvų puolimas, nukreiptas į svarbius karinius taikinius Maskvoje, buvo sėkmingas. Esant giedriam dangui, buvo pastebėta, kad bombos buvo numestos tiesiai į taikinius. Mieste kilo dideli gaisrai, kurie greitai išsiplėtė.

Londono melas

apie vokiečių generolą Udetą

BERLYNAS. E. Londono informacijų tarnybos pranešimą apie generolo pulkininko Udeto tariamą nusižudymą arba sušaudymą „Berliner Lokalanzeiger" vadina ryškiu britų iš naujo pradėtosios melo kampanijos pavyzdžiu, siekiant nuslėpti tikrąją padėtį rytiniame karo lauke. Laikraštyje pabrėžiama, kad Anglijai šis pranešimas visiškai nepasisekęs, kadangi Amerikos laikraščiai tuo pačiu metu išspausdino šio generolo pulkininko ką tik suteiktą interview, kuriame aprašoma, kaip Udetas visomis jėgomis vykdo jam skirtuosius uždavinius. „Voelkischer Beobachter", be kitko, pareiškiama, kad atrodo, jog britams nepaprastai patinka pasenusios melodijos. Nuolat skleidžiamos pasakos apie pašalintus ir suimtus vokiečių generolus. Tačiau ir čia esama tam tikrų galimybių pateikti naujesnių dalykų, minint vis naujas aukas. Šį kartą buvo generolo pulkininko Udeto eilė. „Jis pasirodęs netinkamas, Reicho maršalas jį suėmęs, Udetas pats nusišovęs". Jau praėjo pusė savaitės, kai ši pasaka vis iš naujo kartojama, nors dar tik ketvirtadienį vienas Amerikos laikraštininkas turėjo progos plačiai pasikalbėti su generolu Udetu ir pasiuntė ilgą pranešimą apie šį pasikalbėjimą. Londono informacijų ministerija ir toliau tvirtina, kad vokiečiai „nesą galutinai atšaukę" žinios apie Udeto nusižudymą. „Iš tikrųjų neįmanoma kvailiau meluoti" — baigiant pabrėžiama laikraštyje.

RAGINA MELSTIS UŽ... BOLŠEVIKŲ LAIMĖJIMĄ

STOCKHOLMAS. E. „Svenska Morgenbladet" Londono korespondentas praneša, kad Canterbury arkivyskupas pasiuntęs anglų dvasininkams aplinkraštį, kuriame anglikonų bažnyčios dvasininkai paraginti melstis už Rusijos laimėjimą. Maldos žodžiai parinktini pačių dvasininkų. Anglų dvasininkų sluoksniuose šis arkivyskupo mostas sukėlęs pasitenkinimo.

Karo tempas

Vokiečių plk. Theisas viename pastarųjų (187) „Feldzeitungo" numerių atspausdino straipsnį apie modernaus karo tempą. Karo tempas susietas ir su Rytų erdvės karo apžvalga ir galimybėmis. Labai aktualaus ir įdomaus straipsnio vertimą paduodame savo skaitytojams. —

Nuo Napoleono žygio į Rusiją 1812 metais viešpatavo beveik neginčijama karinė — politinė pažiūra, kad Rusijos valstybė dėl savo didelės erdvės negali būti nugalėta. Ir iš tikro Krymo karas, o taip pat ir sėkmingas Japonijos antpuolis nenulėmė ir neaprėžė Rusijos padėties ir pajėgos. Taip pat 1915 metais Didžiojo karo metu vokiečių, austrų, vengrų antpuolis tiek buvo vykdomas, kiek tai buvo reikalinga apsaugoti valstybės sienoms, nors vėliau ir buvo užimta Ukraina. Kalbamojo priešo niekados nepasisekė nukariauti, o taip pat nebuvo nė reikiamos pajėgos didžiajai Rusijos valstybei užimti. Tokiu būdu tartum visų buvo pripažinta, kad nuomonė apie Rusijos nenugalimumą yra teisinga.

Tačiau tai buvo seniai! Užtat šiandien yra visai kitaip. Jau Didžiojo karo metu varomojo degiklio išradimas transporto ir tiekimo atžvilgiu suvaidino didelį vaidmenį, o be to pritaikytas naujai karo lauko kautynių priemonei tankui, davė dar didesnę reikšmę. Tačiau pirmiausia Vokietija, atstačiusi savo karo pajėgas, sukūrė iš šarvuočių, iki tol buvusių tik pagalbine pėstininkų ginklų rūšimi, visai savarankišką kariuomenę, galimą suorganizuoti į didelius judrius operacinius junginius.

Čia perdaug platu aprašyti, nors ir pačiais paprasčiausiais bruožais, tą popierinį karą, kuris iškilo pasaulyje dėl kalbamosios idėjos. Mes norime tik apskritai pabrėžti, kad ypač priešų pusėje, dar net pradedant karo žygį Lenkijoje, bendra pažiūra buvo ta, kad didelių dalinių, judrių junginių operacijos, dėl blogų kelių, taip pat dėl blogos vietos ir, svarbiausia, dėl galingos ugnies ginklo, o taip pat dėl kitų ištobulėjusių ginimosi priemonių, yra visai negalimos.

Jei bet kurią idėją galimą nugalėti popieryje, tai vis dėlto tuo būdu negalima nugalėti tikrojo ginklo. Visa tai nepasiseka, jei tikrybė pametama iš akių ir jei jos vietą užima pajuoka ir plūdimai. Ir iš tikro, jei nenorėta tikėti naujojo judriojo ginklo veikimo galia, tai vis dėlto tas naujasis ginklas, pasirodė, buvo ypatingai veiklus. Šį karą tas ginklas didžiąja dalimi nulėmė, o ypač pakeitė iki šiol buvusius kariavimo būdus.

Judriųjų junginių tempas, palyginti su pėstininkų tempu, reiškia tam tikrą kelio trumpėjimą laiko atžvilgiu. Tikruoju žygiu laikoma, jei pėstininkai per vieną valandą nužygiuoja 4 km, tačiau judrusis junginys nužygiuoja 40 km, o tai laiko santykio atžvilgiu reiškia, kad žygiui reikalingas kelias trumpėja vienu dešimtdaliu. Tegu bus leistas pagal tokio žygio normas, teoretinis pavyzdys, kur žygiuojant per dieną 10 valandų apytikris nuo Varšuvos iki Maskvos 1000 km atstumas pėstininkų būtų nužygiuotas per 25 dienas, tačiau judriųjų junginių tas atstumas būtų nužygiuotas per dvi dienas. Toks samprotavimas leidžia tvirtinti, jog Maskva tiek priartėjo, kad palyginant su Napoleono laikais, galima pasiekti per dvi dienas.

Tai yra perdėm teoretinis žygio technikos pavyzdys, turįs vieną tikslą — atpalaiduoti nuo teorijos apie Tarybų Sąjungos nedalomybę, o taip pat ir apie Tarybų Sąjungos valdytojų nenugalimumą. Judrusis greitis veikia ne vien tik žygį. Žygio greitis veikia ir patį operacijos būdą arba planą, o tai duoda didelių pirmenybių kautynėms laimėti.

Pažiūrėkime kaip į pavyzdį į operaciją Rytuose, kur sunaikintos dvi tarybinės armijos Balstogės ir Minsko erdvėje. Jei iš Lietuvos Brastos ir Gardino erdvės tik pėstininkai tebūtų buvę skirti apsupti didelei kariuomenei, tai pėstininkams būtų reikėję labai daug laiko, nes priešas atskirais veiksmais būtų galėjęs sukliudyti apsupimą arba būtų galėjęs atsipalaiduoti.

Toks greičio būdo vartojimas turi didelę reikšmę. Didžiojo karo metu neturėta judriųjų dalinių. Todėl žygis negalėjo nulemti karo. Vėliau nepasisekė padaryti lemiamo prasilaužimo, nes puolančiojo priešo tempas buvo lėtesnis, negu priešo rezervų artėjimas.

Greitieji arba judrieji junginiai kaunasi greit. Pagaliau, tie junginiai ir žygiuoja greit, tačiau tik suartėti kautynėms. Vokiečių karo vadovybė nesiekia prestižinio tikslo. Maskva be pramonės srities ir be politinės reikšmės nėra joks strateginis tikslas. Panašiai buvo nereikšmingas ir Paryžius Abbevilles ir Pontaliero atžvilgiu, arba Belgradas — Ueskubo, Atėnai — Salonikų ir Janinos. Todėl vokiečių judrieji junginiai yra ten, kur numatomas lemiamas operacijos smūgis.

Japonija atkreipė dėmesį į Ramiojo vandenyno kelius,

kuriuos Amerika naudoja tiekimams Sov. Sąjungai

TOKIO. E. Nurodydamas į derybas tarp Harry Hopkinso ir Stalino dėl Jungtinių Valstybių tiekimo Sovietų Sąjungai, laikraštis „Yomiuri Šimbun" pareiškia, kad šis Jungtinių Valstybių ir sovietų susiartinimas reiškiąs Sovietų Sąjungos dalyvavimą anglų amerikiečių politikoje Japonijai apsupti. Atrodo, kad Jungtinės Valstybės, — toliau rašoma laikraštyje, — nugalėjusios ir paskutinį sąžinės graužimą dėl savo laikysenos sovietų atžvilgiu. Numatytiems Jungtinių Valstybių tiekimams praktiškai pasilikęs tik vienas kelias per Ramųjį vandenyną. Jeigu Ramusis vandenynas šiuo metu dar nėra karo sritis, tai savaime suprantama, kad Japonija, kaip ašies valstybių sąjungininkė, paliečiama Jungtinių Valstybių tiekimų Sovietų Sąjungai. Atrodo, kad Amerikai jau nėra svarbu atsižvelgti į Japonijos jausmus. Jungtinių Valstybių pagalba Sovietų Sąjungai verta didžiausio dėmesio, nes, — klausiama laikraštyje, — kuo gi sovietai už tai atsilygins? Ryšium su tuo japonų spauda primena jau seniai pasklidusius gandus, esą Jungtinės Valstybės reikalaujančios bazių Kamčatkoje, kad per Aliaską ir Aleutų salas galėtų ten pasiųsti karines pajėgas. Baigiant, laikraštyje rašoma: net jeigu Jungtinės Valstybės ir Sovietų Sąjunga paneigtų šiuos strateginius planus, niekas negalis užtikrinti, kad tokio pobūdžio susitarimas nesąs galimas. Kadangi Ramusis vandenynas pasidaręs Jungtinių Valstybių pagalbos sovietams tiekimo keliu, Japonija turinti atkreipti didžiausią dėmesį į šį klausimą.

ROMA. E. Admirolui Raederiui pasiūlius, Fiureris suteikė italų laivyno kapitonui Mario Pollinai, povandeninio laivo „Marconi" vadui, Geležinį Kryžių. Kapitono Pollina vadovaujamas laivas Atlante buvo užpuolęs vieną apsaugotą priešo laivų vilkstinę ir nuskandinęs ginkluotų prekybinių laivų 30.000 tonų talpos.

PRANCŪZIJOS PARLAMENTO NARIAI PRIKLAUSĖ NUO MASONŲ LOŽIŲ

PARYŽIUS. E. Daugiau kaip 300 prancūzų parlamento narių ir senatorių buvo masonų ložių nariai. Tokį faktą dabar nustatė „Centre d'Action et de Decumentation" iš surastų prancūzų masonų ložių aktų. Institutas, kurio tikslas yra remti vyriausybę kovoje su masonais, toliau nustatė, kad be tikrųjų ložių narių dar 300 atstovų ir senatorių buvo išrinkti su masonų ložių parama ir tuo būdu buvo nuo jų priklausomi. Taip pat daugumas trečiosios respublikos ministerių ir jų artimųjų bendradarbių buvo masonai. Instituto pranešime pareiškiama: „Respublika daugumai prancūzų buvo pavirtusi kokčiu režimu, kuriame viešpatavo didysis orientas".

STOCKHOLMAS. E. „Nya Dagligt Allehanda" praneša, kad paslaptingai dingęs komunistinis Švedijos parlamento atstovas ir Švedijos komunistų vadas Sven Linderotas yra pasislėpęs Sovietų pasiuntinybėje Stockholme.

AMSTERDAMAS. E. Reuterio žiniomis, Anglijos prekybos ministerija ir blokados ministerija pranešė, kad Suomiją reikia laikyti priešo užimta teritorija. Todėl ir Suomijos atžvilgiu bus taikomi dekretai dėl prekybos santykių su priešų ir ekonominio karo. Nuo rugpiūčio 1 d. Suomija blokados priemonių atžvilgiu laikoma priešo šalimi.

ŠVEDIJOS SAVANORIAI JAU KOVOJA SUOMIJOS FRONTE

STOCKHOLMAS. E. Laikraštis „Svenska Dagbladet" pateikia Švedijos Suomijos komiteto savanorių biuro pranešimą, pagal kurį kare su Sovietų Sąjunga dvi švedų savanorių kuopos kaujasi jau pačiose pirmutinėse linijose.

RADIJO PROGRAMA

ANTRADIENIS, VIII. 5.

6.00 Malda, dienos mintys, laikas, žinios, rytinis koncertas; 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.15 Kartojimas žinių, skaitytų 6 val., pranešimai, tolimesnė dienos programa, koncertas. Po koncerto pertrauka iki 12 val.; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus, laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.20 Plokštelių muzika; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Informacijos; 13.00 Vidudienio koncertas; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 Koncerto tęsinys; 15.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių — pertrauka iki 16.00 val.; 16.00 Garsų paradas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Žemaitė: Motinėlės ašaros; 17.30 Kartojimas žinių, skaitytų 12 val., iš laikraščių, pranešimai; 18.00 Operų arijos. Dainuoja op. sol. Baltrušaitis; 18.15 Dvoržako V simfonija; 19.00 Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.15 Vokiškai lietuviams; 20.30 Laikas, žinios, pranešimai, programa rytdienai; 21.00 Gražios melodijos. Atlieka Kauno Radiofono saloninis orkestras. Dainuoja sol. Z. Survila. Dirigentas J. Lechavičius; 22.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių vokiečių kalba, Eltos žinios; 22.30 Programos pabaiga.

Žinios iš Rytų fronto

BERLYNAS. VIII-2. ELTA. DNB praneša, kad vakar rytą vienas vokiečių priešakinis dalinys į rytus nuo Smolensko puolė plačios autostrados kryptimi.

Svarbioje kelių susikryžiavimo vietoje jis atkirto šį pagrindinį susisiekimo su Maskva kelią ir tuo būdu sudarė naują apsupimą.

Užėmus kelių mazgą, besitraukiantiems sovietų junginiams pasitraukimas buvo atkirstas. Kelios ilgos vežimų voros su kareiviais, ginklais ir šaudmenimis pateko į atgabentų vokiečių patrankų ugnį ir buvo sunaikintos. Šimtai bolševikų buvo užmušti. Vakare atvyko pastiprinimai, kurie, veikdami bendrai su kitomis į vakarus buvusiomis vokiečių pajėgomis, nauju nepralaužiamu ratu apsupo sumuštuosius bolševikus, sudarydami jiems padėtį, iš kurios išsigelbėti neįmanoma.

BERLYNAS. VIII-3. ELTA. DNB agentūrai pranešama, kad rugpiūčio 2 dieną vokiečių kariuomenės daliniams

pavyko Ukranoje vėl apsupti stipresnius sovietų junginius.

Pasikartoję atkaklūs mėginimai išsiveržti buvo atmušti. Per tuos mėginimus bolševikai neteko labai daug karių. Rugpiūčio 1 d. vakare Ukrainoje vienas vokiečių priešakinis dalinys staiga puolė iš šono sovietus, visiškai sumušdamas vieną atsitraukiančią priešo vorą.

BERLYNAS. VIII-3. ELTA. Smolensko srityje žygiuojantieji pirmyn vokiečių kariuomenės daliniai taip pat ir rugpiūčio 2 dieną pasiekė didelių laimėjimų, be atvangos vydami bėgančius bolševikus.

BERLYNAS. VIII-3. ELTA. Rugpiūčio 2 dieną karinės vokiečių oro pajėgos Leningrado — Maskvos geležinkelio linijoje nuvertė nuo bėgių šešis traukinius. Daugelyje vietų ta geležinkelių linija buvo apgadinta. Tą pačią dieną vokiečių karinės oro pajėgos labai sėkmingai puolė lauko sustiprinimus, bolševikų kariuomenės voras ir kariuomenės dalinių telkinius į pietų vakarus nuo Murmansko. Sėkmingai buvo subombarduoti du traukiniai. Keliose vietose sugadinti bėgiai. Remdami sausumos kariuomenės veiksmus, vokiečių lėktuvai rugpiūčio 2 dieną Rytų fronte padarė bolševikams žymių nuostolių. Bolševikai neteko daug savo karių ir karo medžiagos. Karinės vokiečių oro pajėgos vienoje srityje sunaikino aštuonis sovietų tankus, 423 sunkvežimius, išvedė iš rikiuotės dvi baterijas ir 20 patrankų ir sėkmingai subombardavo penkis traukinius.

Mes dalyvaujame tarybiniame parade

(Iš abiturientės dienoraščio)

Pradedu rengtis „šventei", paradui. Buvo sutarta, kad visos ateis su skarutėmis (mūsų klasės). Apsirengiu juodai. Pasiskolinu didelę juodą skarą. Žinoma, viskas gana „paradnai" atrodo: kojinių kulnys kiauri, batų užkulniai vos laikosi, iš pirštinių pirštai išlindę. Kaip paradui, gerai, nes proletarai tik taip atrodo, ir visi mes tokie, būsim, jei dar kokius metus tie barbarai neišsinešdins; pagaliau, taip susitarta.

Gražiai mūsų klasė atrodė! Einančių buvo tik 7 — prikalbinom ir aštuntąją, nors ir pristačiusią daktarės liudijimą. „Komjaunuoliškas elementas" dekoracijų nekeitė ir beveik gražiau atrodė, kaip kasdien. Mokytojai daugiausia buvo apsirengę taip, kaip rengiasi eidami į pamokas. Mūsų auklėtojas buvo prie savo auklėtinių prisitaikęs. Vis dėlto juokingas jis atrodė su apiplyšusiais kišeniais ir pilka, gal „krakosmečio" laikų, skrybėle. Visi, ir mokytojai, ir mokiniai, pažiūrėję į mus netverdavo juokais..

Direktorius, pačiupęs porą berniukų, liepė atgabenti portretus. Du paduoda mūsų eilei. Sustatom plakatus pagal medį. Direktorius įsikiša ir liepia būtinai imti. Paimam vieną jų atbulą, bet rūstus direktoriaus žvilgsnis priverčia jį atsukti. Siunčiam savo „nešinį" į vidurį. Vidurinės neėmė. Skundėmės auklėtojui, kam turinčios nešti mes, kai tuo tarpu komjaunuolės kratosi. Auklėtojas irgi su tuo sutiko.

Kai reikėjo eiti toliau „netyčia" nulūžo viena kartelė, ant kurios buvo pritvirtintas portretas. Direktorius nulaužė ir antrą ir liepė nešti be jų. Mokytojai susirikiavo prieš orkestrą ir mūsų nematė. Ir liko vargšas portretas kieme, prie bažnyčios durų!

Gatve visos ėjom nuleidusios galvas, lyg per laidotuves.

Aštuntokėm buvo duotos nešti raudonos vėliavėlės. Jos visos nešė jas pasikišusios po paltais. Kai kurios kotus sulaužė, o vėliavėles įsikišo į rankoves, sakydamos, kad, kokia šventė, tokios būsiančios ir nosinės. Kai kuri ten parimdavo patvoryje, ir vėliavėlė „netyčia" nukrisdavo žemyn, o lipti pasiimti — „pavojinga".

Vadinamajame Raudonosios Armijos prospekte išstovėjom daugiau kaip dvi valandas. Argi negalėjom ateiti porą val. vėliau, o ne čia gatvėj stovėti?

Pajudėjom eiti. Mūsų, dešimtokių, pirmoji eilė eina beveik visos susikibusios, svirduliuodamos, nuleidusios galvas, lyg girtos. Kažkas iš mūsų užsimano valgyti ir kramto sasisĸą žingsniuodamos. Tai tau ir paradas! Anksčiau tai bent paradai būdavo! Būdavo ateini tik trupučiuką netvarkinga — ar su kitos spalvos kojinėmis, ar nepakankamai gražiai nuvalytais batais — tuoj išvarys iš rikiuotės. O dabar, kad ir suplyšusius, verčia eiti prievarta.

Artėjam prie tribūnos. Įdomu, kaip išeis. Ar bus išlaikytas žodis, kaip buvo susitarta, kad visos eis nukabinusios nosis? O juk buvo įsakyta praeinant pro tribūną pasukti galvas į tą pusę. Kitų nemačiau, bet mūsų eilė taip ir praėjo. Nekreipėm dėmesio nė į sveikinimą, lyg ne mums būtų šaukiama. Į pirmąjį sveikinimą kažkas iš žemesnių klasių atsakė. Bet tai tebuvo tik 3—4 balsai. Į antrąjį šūkį: „Tegyvuoja draugas ir mokytojas Stalinas" niekas nesušuko „valio" ir jis buvo pagerbtas tik tribūnos plojimu.

Žygiavom prunkšdamos Parodos gatve ir džiaugėmės, kad mūsų „pareiga" jau greit bus atlikta — paradas baigtas.

Ar vartotinas politkalinys?

Tarybinė santvarka mūsų kalboje paliko visą eilę žodžių. Tokie žodžiai dažniausiai yra tam tikros santrumpos. Netenka abejoti, kad tie žodžiai, vaizduojant tarybinę santvarką (pav., literatūroje), galės būti vartojami. Tačiau jie negali būti vartojami bendrinėje kalboje, kur pakanka savosios kalbos ar nuo seno įprastų žodžių.

Žinome, kad tarybinės santvarkos žmonės vartojo „maistprekybą", „pramprekybą", „sanhigieną", „politkalinį", „specskyrių" ir kitokius. Kai kurie žodžiai, pvz., „politkalinys", yra net dabar plačiai vartojami, nors tų žodžių daryba mūsų klausai visai nepriimtina. Juk niekas nepasakys, kad toks „politkalinio" žodis įmanomai sutrumpintas ir pagaliau skambus. Lietuvių kalbos sudurtinių žodžių daryba „politkalinio" atsiradimo negalime pateisinti. Lietuviškas žodis sujungtas su tarptautiniu — graikų kalbos žodžiu — „politeia". Todėl nenuostabu, kad žodis „politkalinys" nėra toks balsingas, kaip, pvz., lietuviškieji arkliavagis, vaikigalis ir kt. Pagaliau, tokie sudurtiniai žodžiai labai dažnai reiškia ir tam tikrą panieką (Plg., pvz., senmergę, žydbernį, arkliavagį). Vartodami tą nevykusią kalbos darkytojų (ne tik lietuvių, bet net ir rusų kalbos) nukaltą santrumpą „politkalinį", užuot politinį kalinį gerbę, net antraip pasielgiame.

Tur būt, šiandien labai keista būtų klausyti, jei kas nors kalbėdamas vartotų seniai iš lietuvių kalbos išvarytus barbarizmus, pvz., smertį, nesčėstį, zvyčajų, nabaženstvą ir visą eilę kitų. Tai jau istorijai atitekę žodžiai, kurie sudaro tam tikrą barbarizmų žodyną. Jei kas nors šiandien vartos „sanhigieną", „maistprekybą", „specskyrių", „politkalinį" ir kitus panašius žodžius, tai visa tai bus naujų barbarizmų vartojimas. Todėl reikią žiūrėti, kad graži lietuvių kalba nebūtų priveista svetimų, abejotinos vertės žodžių. Juo labiau, kad lietuvių kalbai užtenka savo žodžių, o jei reikia pasidaryti naujų, tai savosios kalbinės medžiagos ar savųjų įpročių taip pat netrūksta.

J. Žg.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616

Žydai sutvarkyti

Tautos, kurios dergia arba duoda dergti savo grynumą, nusikalsta Aukščiausiojo Valiai...

Adolf Hitler, Mein Kampf 359.

Žydų likimas išspręstas Europoje, išspręstas ir Lietuvoje. Sprendimas neišvengiamai pelnytas. Štai, vokiečių civilinės valdžios potvarkis žydams išsikraustyti į jiems paskirtas vietas, neprekiauti su nežydais, nesinaudoti visiems bendromis susisiekimo priemonėmis, nesinaudoti radijo aparatais ir vaikščioti tarp šaligatvio ir gatvės, prisisegus Dovydo žvaigždę ant nugaros ir ant krūtinės. Tuo būdu žydai atskirti nuo visuomenės ir palikti savo pačių darbui. Toks žydų sutvarkymas mums atrodo svaigus, naujas. Taip ilgai žydų išnaudojami, mes pagaliau išvysime miestelį be žydų, prekybą be žydų maklerių, pirkimą be derybų ir kainų nusiderėjimo.

Bet tai įvykęs faktas. Jokia kita jėga to nebūtų galėjusi padaryti. Tik vokiečių tautos pasiryžimas nusikratyti žydija su visais jos padariniais sugebėjo tatai įvykdyti ir padarė. Įsijungdami į Vidurinės Europos santvarkos dvasią, dalyvaudami Naujosios Europos atstatyme, žydų istoriniame raidos sprendime einame su gyvenimu į vieningos, nušvarintos tautos rytojų savo darbu ir išmanymu dirbti ir kurti.

Tie šimtai metų, kai lietuvis bendravo su žydais, po šių dienų pasikeitimų nuėjo į nesugrįžtamą istoriją, kuri bus vertinama įvairiausiais požiūriais. Nekalbant apie ekonominį išnaudojimą, kuris visiems aiškus, dvasinis žydų veikimas lietuvio sielai dar kurį laiką šmėkliškai klajos tarp mūsų.

Žydai buvo tas indas, kuriame rūgo stebuklingieji žydijai plėstis ir vyrauti vaistai kitų tautų nenaudai ir koval su „gojais". Oberhexenmeister (vyriausias burtininkas) garbinamojo indo buvo bolševizmas. Ir įvyksta talmudo tiesa. Talmudas pateisina indo likimą: „Bloga, kada ant indo krenta akmuo, ir taip pat bloga, kada indas krenta ant akmens". Ir vienu ir kitu atveju indas turi sudužti. Žydija visu svoriu krisdama ant žmonijos, nesitikėjo pataikysianti ant kieto vokiečių tautos akmens. Ir ji dūžta, trupa žydų rezervatais, kitų tautų nuošalinėmis šukėmis. Žydas — už ribos. Čia „demokratiškasis" vienašališkas humanizmas nutyla, nes ligi šiol „demokratiškasis" humanizmas veikė vienų visiškam išnaudojimui, o kitų — didžiausiai skriaudai.

Visiems žinomas viso pasaulio žydų organizuotumas. Paliestas žydas viename pasaulio kampelyje, jei bus intereso, sukels visą sąjūdį, sukurs misteriją, žydų pogromų aureolę, papirks silpnabūdžius su vardais žmones, kad kitų tautų vardu žydai būtų gelbėjami, užtariami ir nevaržomi. Pakanka prisiminti Prancūzijoje Dreifuso bylą ir Rusijoje Beilio bylą. Kiekvienam sveikai galvojančiam žmogui buvo aišku, kad tokie reiškiniai yra žmonijos liga, o jos bakterijos taip plačiai pasklidusios, kad tik beprotis galėjo galvoti apie visuotinį išgydymą. Bet čia prisimena maldos žodžiai: Viešpatie! nežinomi mums tavo norai ir tavo valia.

Talmudas žydus moko: nedrumsk šaltinio, iš kurio esi atsigėręs. Etikos nuostatai imami iš gyvenimo ir jaunajai kartai sakoma, kaip elgtis ateityje. Vadinas, žydų prigimtyje jau glūdi viską teršti pačiam pasinaudojus, kad kitas gautų tik nešvarumų. Kiek žydams pasisekė sekti talmudo nurodymų, mes galime padaryti savo išvadas. Tik uoliausiai jie vykdė talmudo nurodymus kovai su krikščioniškomis tautomis.

Kitų tautų žmonėms visai natūralu burtis savųjų tarpe, nes tauta platesne prasme yra šeima. Pas žydus mes matėme ką kita: lįsti ir plėstis ten, kur tik galima; kuo giliau jis įsibraus į svetimą šeimą, tuo jis jausis laimingesnis; žydas stengsis net išviršinę povyzą pakeisti, chameleoniškai prisitaikyti, bet niekuomet jis nepakeis savo vidaus, intereso ir žydiškos misijos. Žydas ligi svaigaus užsimiršimo kitas tautas sprogdino iš vidaus. Pavyzdžiui, vokiečių tauta prieš Hitleriui paimant valdžią iš 60 milijonų gyventojų turėjo pusę milijono žydų, o kultūrinis gyvenimas buvo arba žydiškas arba sužydėjęs. Tik tokia vieninga ir drąsi vokiečių tauta galėjo surasti kordinalinių priemonių prieš žydus: nuvalyti rasę nuo svetimų antkryčių. Lietuvių santykiai su kitomis tautybėms buvo visuomet lojalūs, net perdaug lojalūs. Jeigu pasireikšdavo kurių nors politinių aistrų metu nesantaika, tai visuomet laikinio pobūdžio ir greit užgydavo. Dėl žydų — nežiūrint lojalumo, lietuvis visuomet jautė tylėdamas, kad šalia jo stovi žydas, kuris buvo skirtingas savo būdu ir kvapu.

Kaip vokiečiai klauso savo didžiųjų genijų išminties, taip ir mums čia pravartu jų didįjį Getę prisiminti, kuris sako: „Kas gina melą, tas turi visišką pagrindą būti mandagus ir sekti gerą toną. Kas jaučia, kad jo pusėje tiesa, tas turi viską laužti; ir mandagumo teisė — jam nesamas daiktas".

Argentinos laikraštis apie Lietuvą

BUENOS AIRESAS. E. Laikraštis „Razon" įsidėjo platų savo specialaus korespondento Suarezo pranešimą apie bolševikų smurto veiksmus Lietuvoje. Suarezas dalyvavo užsienių spaudos atstovų kelionėje į Rytų frontą. Savo pranešime korespondentas, tarp kitko, nurodo, kad

vien tik iš Kauno miesto buvo išvežta į Sovietų Sąjungos gilumą 38 tūkstančiai žmonių, jų tarpe daug moterų ir vaikų.

Šeimos buvo išskaidytos. Be galo daug žmonių buvo suimta. Lietuviai iš viešų ir privačių įstaigų buvo šalinami ir pakeičiami sovietiškais žydais. Toliau tas korespondentas pasakoja, kaip

lietuviai kareiviai kovojo kartu su tautiškai susipratusiais civiliais, norėdami išvalyti savo tėvynę nuo sovietų.

Per dvi dienas jie užėmė daug svarbių vietų, kol į Lietuvą įžygiavo vokiečių kariuomenė ir užtikrino Lietuvos išlaisvinimą.

Sovietai iš Amerikos gaus lėktuvų ir mašinų

ŠI KARO MEDŽIAGA JAU PARUOŠTA IŠSIŲSTI

NEW YORKAS. E. Laikraščio „New York Post" korespondentas praneša iš Vašingtono, kad Roosevelto įsakymu jau paruošta sovietams skirta karo medžiaga, kuri bus skubiausiai jiems pasiųsta. Pirmoje eilėje sovietai esą paprašę pasiųsti jiems lėktuvų ir įvairių mašinų. Kadangi beveik visi lėktuvai, gaminami Jungtinėse Valstybėse, esą skiriami Anglijai, tai jiems pasiųsti į Sovietų Sąjungą reikėję Anglijos sutikimo.

VAŠINGTONAS. E. Associated Press žiniomis, Baltieji rūmai pranešė, kad rugpiūčio 23 dieną Kento hercogas aplankys Rooseveltą jo ūkyje Hydeparke. Paskui jis palydės prezidentą į Vašingtoną, kur hercogas išbus tris dienas.

VICHY. E. Prancūzų saugumo organai suėmė ir uždarė koncentracijos stovykloje buvusį Sorbonos profesorių žydą Hatheltą, jo žmoną ir žydę Kontienę — Dreyfussaitę. Tie žydai suimti dėl jų priešvalstybinės veiklos.

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 4

Auf Grund des litauischen Gesetzes über die Fleischbeschau vom Jahre 1932 ist im Gebiet der Stadt Kauen die veterinärpolizeiliche Fleischbeschau eingeführt. Trotzdem muss festgestellt werden, dass neuerdings Fleisch zum Verkauf gebracht wird, das der städtischen Fleischbeschau zur Beschau und Abstempelung *nicht* vorgelegt worden war. Es wird daher folgende Bestimmung erlassen.

1. Rohes, nicht weiter verarbeitetes Fleisch jeglicher Art, das im Gebiet der Stadt Kauen zum Verkauf gelangt, muss vor dem Verkauf der städtischen Fleischbeschaustelle in der Santako - Strasse 1 zur Beschau zugeführt werden. Das Fleisch wird nach der Fleischbeschau mit einem amtlichen Stempel versehen.

2. Der Verkauf von Fleisch, das von der städtischen Fleischbeschau nicht beschaut und gestempelt ist, im Gebiet der Stadt Kauen ist verboten. Das von der Firma Maistas Akt. - Ges. im eigenen Betrieb verarbeitete Fleisch fällt nicht unter diese Bestimmung.

3. Personen, die dieser Bestimmung zuwiderhandeln, werden streng bestraft, das beanstandete Fleisch wird beschlagnahmt.

4. Diese Bestimmung tritt mit dem heutigen Tage in Kraft.

Der Gebietskommissar in Kauen - Stadt
gez. Cramer
SA - Oberführer.

Kauen, den 4. August 1941

Bekanntmachung Nr. 2 für das Kreisgebiet Kauen-Land

1. Der jüdischen Bevölkerung wird das Betreten der Gehsteige unter sagt. Die Juden haben den rechtsseitigen Rand der Fahrstrasse einzuhalten und hineinander zu gehen.

2. Der jüdischen Bevölkerung wird der Aufenthalt auf Promenadenwegen und in allen öffentlichen Grünanlagen verboten. Gleichfalls wird der jüdischen Bevölkerung die Benutzung der aufgestellten Ruhebänke untersagt.

3. Der jüdischen Bevölkerung wird die Führung, Haltung und Benutzung aller öffentlichen Verkehrsmittel, wie Autotaxen, Pferdedroschken, Autobusse, Personendampfer und ähnlicher Fahrzeuge, untersagt. Die Eigentümer bezw. Halter aller öffentlichen Fahrzeuge sind verpflichtet, an sichtbarer Stelle der Fahrzeuge ein Plakat zu befestigen mit der Aufschrift: „Für Juden verboten".

4. Die jüdische Bevölkerung, ohne Unterschied von Alter und Geschlecht ist verpflichtet, auf der linken Brustseite sowie auf dem Rücken einen gelben Davidstern im Durchmesser von 8—10 cm zu tragen.

5. Der jüdischen Bevölkerung wird untersagt, ihre Behausungen in der Zeit von 6^{00} Uhr bis 20^{00} Uhr zu verlassen.

6. Der jüdischen Bevölkerung wird untersagt, Nichtjuden zu beschäftigen oder zu beherbergen.

7. Die zu den vorstehenden Punkten durch die Kreischefs bereits erlassenen Verordnungen werden hiermit bestätigt.

8. Zuwiderhandlungen gegen die Bestimmungen dieser Bekanntmachung werden schärfstens bestraft.

9. Die Bestimmungen dieser Bekanntmachung treten mit dem heutigen Tage in Kraft.

Der Gebietskommissar in Kauen - Land
gez. Lentzen
SA - Oberführer

Kauen, den 4. August 1941

Bekanntmachung Nr. 3 für das Kreisgebiet Kauen-Land

1. Demjenigen Teil der jüdischen Bevölkerung, der bei Ausbruch oder im Verlauf des Krieges geflohen war und bisher nicht zurückgekehrt ist, wird die Rückkehr in das Kreisgebiet Kauen - Land verboten. Allen Hausbesitzern und Hausverwaltern wird hiermit verboten, zurückkehrenden Juden Unterkunft zu gewähren.

2. Der jüdischen Bevölkerung wird hiermit verboten, ihr gesamtes bewegliches und unbewegliches Vermögen zu verkaufen, zu vertauschen oder sonstwie zu verwerten. Auch die Vernichtung von Einrichtungs- oder sonstigen Wertgegenständen wird ausdrücklich verboten.

3. Sämtliche Hausbesitzer und Hausverwalter im Kreisgebiet Kauen - Land werden hiermit angewiesen, alle freistehenden Wohnungen sofort bei dem zuständigen Gemeindeältesten oder Bürgermeister anzumelden. Freiwerdende Wohnungen müssen binnen 24 Stunden ebenfalls dem zuständigen Gemeindeältesten oder Bürgermeister gemeldet werden.

4. Die im gleihen Sinne zu den vorstehenden Punkten durch die Kreischefs bereits erlassenen Verordnungen werden hiermit bestätigt.

5. Zuwiderhadlungen gegen die Bestimmungen dieser Bekanntmachung werden schärfstens bestraft.

6. Die Bestimmungen dieser Bekanntmachung treten mit dem heutigen Tage in Kraft.

Der Gebietskommissar in Kauen - Land
gez. Lentzen
SA - Oberführer

Kauen, den 4. August 1941

Viešas skelbimas Nr. 4

1932 m. Lietuvos įstatymu Kauno miesto ribose įvesta privalomoji vet. mėsos priežiūra. Tačiau pastebėta, kad pardavinėjama taip pat mėsos priežiūrai ir ženklinimui nepateikta mėsa.

Todėl nustatau:

Visa Kauno miesto ribose parduodama šviežia mėsa, neskiriama toliau perdirbti, turi būti prieš parduodant pristatyta apžiūrėti į Mėsos Priežiūros Stotį, Santakos g. Nr. 1.

Patikrintoji mėsa antspauduojama valdiniu štampu.

Pardavinėti nepatikrintą ir neantspauduotą mėsą Kauno miesto ribose draudžiama.

„Maisto" įmonės perdirbamai mėsai šis įsakymas netaikomas.

Asmenys, nusikaltę šiam įsakymui, bus griežtai baudžiami. Nepatikrinta mėsa konfiskuojama.

Šis įsakymas galioja nuo šios dienos.

Kauno Miestui Srities Komisaras
(pas.) Cramer,
SA - Oberführer.

Kaunas, 1941 m. rugpiūčio 4 d.

Skelbimas Nr. 2 Kauno Apygardai

1. Gyventojams žydams draudžiama naudotis šaligatviais. Žydai privalo eiti dešiniuoju kraštu važiuojamo kelio ir eiti vienas po kito.

2. Gyventojams žydams draudžiama naudotis visomis pasivaikščiojimo bei poilsio vietomis ir viešaisiais parkais bei skverais. Taip pat jiems draudžiama naudotis viešose vietose pastatytais suolais.

3. Gyventojams žydams draudžiama važiuoti bei vairuoti ir laikyti susisiekimui skirtas priemones; taip pat naudotis viešosiomis susisiekimo priemonėmis, kaip auto taksi, vežikais, autobusais, garlaiviais ir pan. Visi viešojo naudojimo susisiekimo priemonių savininkai privalo nurodytų priemonių matomoje vietoje iškabinti skelbimą: „Žydams draudžiama".

4. Gyventojai žydai, be amžiaus ir lyties skirtumo, turi nešioti kairiame krūtinės šone, o taip pat ir nugaroje 8 — 10 cm skersmens geltoną Dovydo žvaigždę.

5. Gyventojams žydams draudžiama palikti gyvenamuosius butus nuo 20 val. vakaro iki 6 val. ryto.

6. Gyventojams žydams draudžiama naudotis kitų tautybių asmenų samdomuoju darbu ir su jais kartu gyventi.

7. Tos pačios reikšmės Kauno Apskr. Viršininko išleisti nutarimai tuo pačiu tvirtinami.

8. Čia skelbiamųjų nuostatų nevykdymas bus griežčiausiai baudžiamas.

9. Čia skelbiamieji nuostatai įsigalioja nuo šios dienos.

Apygardos Komisaras Kauno Apygardai
(pas.) Lentzen
SA - Oberführer

Kaunas, 1941. VIII. 4.

Skelbimas Nr. 3 Kauno Apygardai

1. Tiems gyventojams žydams, kurie kilus karui ar jo metu buvo pabėgę ir iki šios dienos negrįžo, draudžiama grįžti į Kauno Apygardą. Visiems namų savininkams ir valdytojams draudžiama priimti pastogėn grįžtančius žydus.

2. Gyventojams žydams šiuo draudžiama pardavinėti, keisti ar kokiu kitu būdu realizuoti visą jų turimą judomąjį ir nejudomąjį turtą. Taip pat įsakmiai draudžiama naikinti įrengimus ir šiaip vartojamus daiktus.

3. Visi Kauno Apygardoje esamieji namų savininkai arba valdytojai šiuo įpareigojami tuojau pareikšti apie namuose esančius tuščius ir paliuosuojamus butus viršaičiams arba burmistrams per 24 val.

4. Tos pačos reikšmės Kauno Apskr. Viršininko išleisti nutarimai tuo pačiu tvirtinami.

5. Čia skelbiamų nuostatų nevykdymas bus griežčiausiai baudžiamas.

6. Čia skelbiamieji nuostatai įsigalioja nuo šios dienos.

Kaunas, 1941. VIII. 4.

Apygardos Komisaras Kauno Apygardai
(pas.) Lentzen
SA - Oberführer